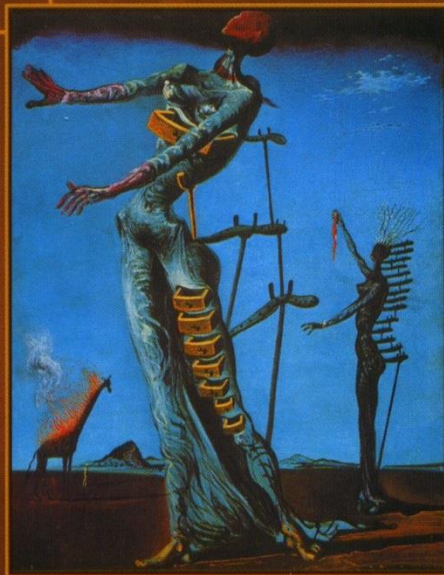

**В.М. Шейко
Ю.П. Богуцький**

**ФОРМУВАННЯ
ОСНОВ КУЛЬТУРОЛОГІЇ
В ДОБУ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

ББК 71.0
Ш41

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України (протокол № 2 від 25.02.2005 р.)

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор, завідувачий відділом
Інституту історії України НАН України
Г.В. Касьянов

доктор філософських наук, професор, головний науковий співробітник
Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України
Ю.В. Павленко

доктор мистецтвознавства, декан факультету журналістики і
телемистецтва Київського міжнародного університету
В.Г. Горпенко

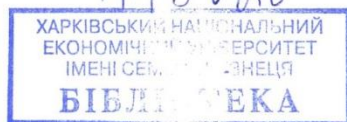
Шейко В.М., Богуцький Ю.П.

Ш41 Формування основ культурології в добу цивілізаційної глоба-
лізації (друга половина XIX — початок XXI ст.). Монографія. —
К.: Генеза, 2005. — 592 с.
ISBN 966-504-469-9

Монографія є першим у вітчизняній історико-філософській думці
узагальненим осмисленням процесів генези та трансформації глобальних
цивілізаційних проблем культурології другої половини XIX — початку
XXI ст. Аналізується формоутворююча роль культури у визначенні цивілі-
зації, характеризуються методологічні можливості цивілізаційного підходу
і особливо — синергетичної парадигми у розгляді історико-культурологічних
процесів.

Висвітлюється значення психоаналізу для культурології та її творця і
носія — людини. Акцентується увага на взаємозв'язку психоаналізу, куль-
тури та художньої творчості.

Для науковців, викладачів філософії, історії, етнології, психології,
археології, мистецтвознавців, студентів, аспірантів, докторантів та чи-
тачів, які цікавляться проблемами формування культурології як науки.

ISBN 966-504-469-9

ББК 71.0

© Шейко В.М., Богуцький Ю.П.,
2005

© Видавництво «Генеза»,
художнє оформлення, 2005

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ГЛАВА 1. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	13
1.1. Історико-теоретичні аспекти культури (друга половина XIX — початок XXI ст.)	13
1.2. Еволюція історико-філософських поглядів на культуру	20
1.3. Глобально-цивілізаційні засади культури (друга половина XIX — початок XXI ст.)	34
1.4. Українська культура в загальносвітовому контексті	40
1.4.1. Дослідження історії української культури наприкінці XIX — на початку XX ст.	40
1.4.2. Висвітлення історії української культури в XX — на початку XXI ст.	43
ГЛАВА 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	54
2.1. Загальна методологія науково-культурологічної творчості	54
2.2. Цивілізаційно-циклічні концепції історико-культурного розвитку	75
2.3. Теорія цивілізаційно-інноваційних циклів	84
2.4. Історія та теорія культури в синергетичній парадигмі	90
ГЛАВА 3. ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ КУЛЬТУРИ	109
3.1. Культура, етнос, людина	109
3.1.1. Еволюція дефініції «культура»	109
3.1.2. Етнос і культура	114
3.1.3. Людина і культура	119
3.2. Масова культура як феномен глобально-цивілізаційних процесів	121
3.3. Проблеми самовизначення людини в культурі	130
ГЛАВА 4. СТАНОВЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРОГЕНЕЗУ	143
4.1. Феномен культурогенезу та альтернативи його дослідження на сучасному етапі	143
4.2. Вивчення механізму еволюції культури як іманентного продовження динаміки матеріального світу	162
ГЛАВА 5. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЕВОЛЮЦІЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗМУ	189
5.1. Генеза та еволюція цивілізаційно-культурних основ техногенної цивілізації	189

5.2. Генеза та еволюція інформаційної цивілізації	197
5.3. Роль культурно-освітніх основ у еволюції інформаційної цивілізації	206
5.3.1. Знання як фундамент інформаційної цивілізації	206
5.3.2. Перспективи розвитку освіти та високих технологій в інформаційній цивілізації	209
ГЛАВА 6. ІНТЕРОСВІТНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНО- КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	223
6.1. Освіта і цивілізація	224
6.2. Основні тенденції освітньої політики	235
6.3. Соціальні та соціологічні імперативи освіти	245
6.4. Культура, етнос, освіта	254
6.5. Контури системи освіти ХХІ ст.	262
6.6. Освіта і глобалізація	274
6.7. Освіта і наука	280
ГЛАВА 7. ФОРМУВАННЯ ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДВАЛИН КУЛЬТУРОЛОГІЇ	290
7.1. Еволюціоністська теорія культурології	290
7.2. Історико-культурологічні основи школи дифузійнізму	312
7.3. Структурно-функціональний метод дослідження історії та теорії культури	327
ГЛАВА 8. ФОРМУВАННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ПСИХОАНАЛІЗУ	339
8.1. Історико-культурологічна парадигма Зигмунда Фрейда	339
8.2. Неофрейдизм і культура	354
8.3. Психоданаліз та історико-культурологічні школи	378
8.4. Біхевіоризм як психологічний напрям культурології	387
8.4.1. Генезис та історія біхевіоризму	387
8.4.2. Необіхевіоризм	399
8.4.3. Соціокультурологічні аспекти біхевіоризму та агресії	402
ГЛАВА 9. ФОРМУВАННЯ ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ГЛОБАЛЬНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ	416
9.1. Культура України в кінці ХІХ — на початку ХХ ст.	416
9.2. Історико-культурологічні події в Україні доби національно-демократичних революцій та громадянської війни	423
9.3. Еволюція української культури 20—80-х рр. ХХ ст.	429
9.3.1. Культура, інтелігенція та українізація в умовах формування тоталітаризму	429
9.3.2. Монополізація духовного життя в 30-ті роки ХХ ст. Трагедія української культури	433

9.3.3. <i>Культура України кінця 30-х—80-х рр. XX ст</i>	438
9.4. <i>Культурологічні аспекти незалежної України</i> у загальносвітовому контексті	442

**ГЛАВА 10. СПІВІСНУВАННЯ КУЛЬТУР І ПОЛІЕТНОСФЕРА
В ДОБУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

10.1. <i>Історико-культурологічні аспекти етнічного чинника</i>	452
10.1.1. <i>Людина і етнос</i>	452
10.1.2. <i>Суперетноси</i>	461
10.2. <i>Континуум культур</i>	466
10.2.1. <i>Взаємозалежність і діалог культур</i>	466
10.2.2. <i>Концепція поліетносфери</i>	471
10.3. <i>Проблеми співіснування суперкультур</i>	476
10.4. <i>Фактори та проблеми подолання глобальної</i> <i>кризи сучасної культури</i>	480
10.5. <i>Перспективи розвитку культурології</i> в контексті реконструкції історії	493

ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ	510
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	525
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	571